

Állami filmfinanszírozás a rendszerváltás után

készült a cseh Cinepur c. filmművészeti folyóirat számára
(a fordítás alapanyagául szolgáló magyar nyelvű szöveg)
a cikk megjelent 2013. február 9.)

<http://cinepur.cz/article.php?article=2446>

Magyarországon 1991-ig központi finanszírozási rendszer működött. A Művelődési Minisztérium Filmfőigazgatósága döntött a filmkészítésre szánt költségvetési keretről, ezt oszthatták el a stúdiók az egyes filmekre. A stúdión belül általában témapályázatot hirdettek, az alkotók forgatókönyvekkel, szinopszisokkal pályáztak, a stúdióvezetés döntött, de döntésüket a Filmfőigazgatóságnak jóvá kellett hagynia.¹ A politikai cenzúra így ellenőrzése alatt tarthatta a filmgyártást.

A filmszakma rendszerváltás utáni fontos vívmánya volt a filmfinanszírozás leválása a politikáról, a Magyar Mozgóképek Alapítvány (MMA, később közalapítványként MMKA) megszületése 1991-ben, amely saját kezébe vette, szakmai alapokra állította a fenntartását biztosító állami források szétosztását.

A rendszerváltás után kialakult és 2010-ig fennálló rendszerben a köztársaság költségvetéséből filmtámogatásra szánt összeget öt csatornán keresztül osztotta szét az állam. Közvetlenül támogatta a filmkészítést az Országos Rádió és Televízió Testület,² a Nemzeti Kulturális Alap,³ a Magyar Történelmi Film Alapítvány⁴ és a Magyar Mozgóképek Közalapítvány.⁵ A filmtörvény megszületése (2004) óta a gyártó cégeknek lehetősége nyílt közvetett állami finanszírozás igénybevételére is.⁶

¹ Langer (1988).

² A testület feladata a televízió műsorok támogatása, ezen belül dokumentumfilmeké is.

³ Az NKA Mozgóképes Szakkollégiuma dokumentum- és játékfilmek előkészítését, forgatókönyvét támogatja. Azok a filmek, amelyek előkészítésre pénzt nyertek, pályázhatnak gyártási támogatásra is, de gyártási pályázatot nem minden évben írnak ki.

⁴ A Magyar Történelmi Film Alapítványt 1992-ben hozta létre az országgyűlés, egyúttal 100 millió Ft-ot szavazott meg történelmi témájú dokumentumfilmek készítésére. Az összeg felosztását a művelődési és közoktatási miniszter hatáskörébe utalta. A miniszter – szakmai szervezetek ajánlása alapján – 21 tagú kuratóriumot nevezett ki az összeg pályázati úton történő elosztására.

⁵ „Az állami mozgóképek mecenatúra fő letéteményeseként elősegíteni a magyar filmek gyártását és terjesztését minden műfajban, kiemelten az értékes művek esetében, oly módon, hogy a közalapítványi célokra rendelkezésre álló összegeket demokratikusan működő Kuratórium ítéli oda a pályázó műhelyeknek, alkotói csoportosulásoknak, illetve az egyéni pályázóknak.” A Magyar Mozgóképek Közalapítvány Alapító okirata. Magyar Köztársaság Kormánya 1991. április 24. napján kelt 3160/1991. sz. határozatával jóváhagyott határozata.

⁶ A filmtörvény megszületése óta az a cég, amely a költségvetés utolsó 20 százalékának erejéig beszáll a film elkészítésébe, adókedvezményben részesül. Ez a lehetőség csak a játékfilmek készítőinek kedvez. Egy

Az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT)

Az ORTT filmtámogatási kötelezettségét az 1996-os médiatörvény írta elő, amely kimondta, hogy elkülönített pénzalapján, a Műsorszolgáltatási Alapon keresztül feladata „a közszolgálati műsorok és műsorszámok támogatása, a kultúra megőrzése és továbbfejlesztése, a műsorok sokszínűségének biztosítása”.⁷ Ehhez a forrást a műsorszolgáltatók befizetései teremtették meg.⁸ Ennek legalább ötven százalékát a műsorszolgáltatók magyarországi gyártású, közszolgálati műsorainak visszatérítendő vagy vissza nem térítendő támogatására kellett fordítani. 1999–2006 között az ORTT (Műsorszolgáltatási Alap) 511 televíziós dokumentum- és ismeretterjesztő film elkészítéséhez adott támogatást. A testület minden évben meghatározta azt a témát vagy műfajt, amelyre pályázni lehetett, elsődleges szempontja a televíziók műsorokhoz juttatása volt. Pályázatai a dokumentumfilmek fontos forrásai lettek, a szétosztott támogatások kiegészítették a többi állami támogatást. Dokumentumfilm pályázatot utoljára 2006-ban írt ki, a forradalom ötvenedik évfordulójára. Az ORTT feladatait és jogkörét 2010. augusztus 1-jén átvette a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság, ennek feladatairól a 2011. január elsején hatályba lépett új médiatörvény rendelkezik.

A Nemzeti Kulturális Alap (NKA)

Az NKA honlapján így határozza meg önmagát: „A Nemzeti Kulturális Alap 1993-ban jelentős szellemi erők összefogásával jött létre (1993. évi XXIII. sz. tv.) elkülönített állami pénzalap státussal, amely biztosította költségvetési önállóságát. A független alapként való működtetés célja az volt, hogy a pályázati rendszer tartson »karnyújtásnyi« távolságot az államtól, azaz ne függjön a költségvetés pillanatnyi állapotától.”⁹ Az NKA forrása a különadóként befizetett kulturális járulék volt, melyet elkülönített pénzalapként kezelhetett. Ez biztonságos, tervezhető működést tett lehetővé. A támogatásokat a szakkollégiumok élén álló kuratóriumok ítélték oda a pályázóknak, a filmgyártás támogatásáért a Mozgóképi Szakkollégium felelt.¹⁰ Kisebb összegekre lehetett pályázni, külön a filmek előkészítésére és a

dokumentumfilm nagyságrendekkel olcsóbb, mint egy játékfilm, a hagyományos 2–4 millió forintos büdzsé 20 százaléka túl kevés ahhoz, hogy a gyártónak és a befektetőnek érdemes lenne az ezzel járó bürokratikus terheket vállalni. A törvény célja a magántőke bevonása volt a magyar filmgyártásba, amelynek legnagyobb támogatója napjainkban is a magyar állam.

⁷ 1996. évi I. törvény a rádiózásról és a televíziózásról. A Műsorszolgáltatási Alap. 77. § /1.

⁸ Az alap forrásai: műsorszolgáltatási díj, a pályázati díj, a műsorszolgáltatási szerződésesszegési kötbér és kártérítés, a bírság, az üzemen tartási díj, valamint e címen az állam által átalány, illetve kiegészítés formájában folyósítandó költségvetési hozzájárulás, továbbá az önkéntes befizetések

⁹ Bemutató szöveg: www.nka.hu.

¹⁰ „A kulturális ágazatban (is) radikálisan új technológiai fejlődés ment/megy végbe az alkotások létrehozása, átvitele, rögzítése, archiválása és közvetítése területén (új audioteknikák, a televíziózás új formái, új

gyártási szakaszra. Ezeket nem minden esetben sikerült összehangolni egymással és más állami források gyártási pályázataival. Az NKA által biztosított támogatások mindig olyan költségvetési kiegészítést adtak, amelyekre számítani lehetett, és amelyek forrást biztosítottak a filmek elindulásához, befejezéséhez vagy forgalmazásához. 2012-től a Nemzeti Kulturális Alap nem kapott feladatot és költségvetési keretet az állami filmtámogatási rendszerben.

Magyar Mozgókép Alapítvány (MMA, MMKA)

1991-ben a magyar állam létrehozta a Magyar Mozgókép Alapítványt, amely 1997-től 2010-ig közalapítványként működött. Az alapítvány célja a magyar játék- és dokumentumfilmgyártás támogatása volt, pályázati rendszerben, szakkollégiumokba szervezett műfajok szerint, kuratóriumi döntések alapján. A gyakorlatban tehát az állami finanszírozás már közvetlenül a rendszerváltás után kettévált. Kialakult a 2010-ig fennálló pályázati rendszer, melynek lényege, hogy az alkotók évente egyszer pályázhattak témáikkal a kiírt tematikának megfelelően a négy kuratórium egyikéhez. A filmeket a költségvetési év végéig el kellett számolni, vagyis le kellett gyártani. Az elképzelés alapján a filmek költségvetése a négy forrás valamelyikéből vagy a négy közös támogatásából együttesen állhatott össze, és legyártására kevesebb mint egy év állt rendelkezésre. Ugyanakkor a pénzt szétosztó alapítványok közös elvárása volt, hogy ne egyedülként fedezzék a filmek költségeit, hanem megosztva, közösen. Sajnos az egyes kuratóriumok pályázatait sem a kiírás időpontjában, sem témájukban, sem a leadási határidőkben nem hangolták össze, ezért a filmeknek csak nagyon szerencsés kis hányada tudott több forrást igénybe venni egy filmhez. Mivel az alkotók rá voltak kényszerítve a folyamatos pályázásra, gyakran előfordult, hogy több filmre nyertek támogatást – minden kuratóriumnál másra –, ezért az elnyert, általában alacsony költségvetésből kellett több filmet befejezniük évente, a filmre eredetileg kért és tervezett költség töredékéből. Ami egyenes út volt a filmdömping és a minőségromlás felé. Mindenki közös problémája lett a filmek alulfinanszírozottsága. A befejezési kötelezettség miatt pedig nem lehetett többéves előkészítéssel járó filmeket készíteni. Az infláció, az árak növekedése természetesen tovább csökkentette a megítélt összeg valós értékét.

filmtechnikák, internet). A »*kreatív*« *iparágak* (film, tv, az ipari, az építészeti és életmódbeli design) felértékelődése várható. Az új technológiai fejlődés, illetve tudatos fejlesztés hosszú távú, kiszámítható, stabil finanszírozási forrást igényel, amelyhez nemzetgazdasági érdek is fűződik. Az NKA, mint elkülönített állami pénzalap, ebben a finanszírozásban hatékony szerepet vállal.” Forrás: www.nka.hu

A Mafilm helyzete a rendszerváltás után

Nem növelte a műfaj fejlődésének, megújulásának esélyeit a gyökeresen megváltozó gyártási struktúra sem. A Mafilm csődje és megszűnése lezárta a filmgyártás 1945–92 között működő rendszerét. A Mafilm már a nyolcvanas évek elejétől mutatta a válság jeleit, veszteséges volt, hitelfelvételre kényszerült. 1991-ben egyik legnagyobb hitelezője, a Budapesti és Pest Megyei Társadalombiztosítási Igazgatóság felszámolási eljárást kezdeményezett ellene,¹¹ és az 1992-ben létrejött Filmunió Kft.¹² fillérekért (415 millió forintért) megnyerte a Mafilmre kiírt pályázatot. Egy évvel később háromszorosára emelte a telepén lévő filmstúdiók bérleti díját, alkalmazottai számát a korábbi létszám töredékére, 270-re csökkentette. A műhelyek nagyobb része még vegetált egy darabig, majd az alkotók és a szakalkalmazotti gárda szétszéledt, ezzel a filmszakmát súlyos veszteség érte. 1994-ben megszűnt a dokumentum- és híradófilmgyártás műhelye, az ún. „kettes telep” a Könyves Kálmán körúton, lakópark épült a pasaréti filmstúdió helyén. A magyar film központjának privatizációja a rendszerváltást követő gazdasági átalakulás veszteségeinek egyike, és jövője máig nem rendeződött. A vagyonkezelés joga 2007-ben átkerült az MMKA-hoz, annak 2010-ben kinevezett vezetése mint veszteséget termelő céget vette át a Mafilmet, de nem volt már lehetősége hosszú távra szóló hasznosítási koncepció kidolgozására. 2011-ben új fordulat történt : a Mafilm átkerült a Magyar Nemzeti Filmalap felügyelete alá, csakúgy, mint a Mafilm Audio Kft. (továbbá mindkét cég nagy értékű ingatlanvagyon), a Magyar Filmlaboratórium, a Mokép és ingatlanvagyon, valamint a Nemzeti Filmarchívum filmjogai. Az állam ismét a felügyelete alá vonta a filmgyártás nagy hagyományú infrastruktúráját.

Filmgyártó vállalkozások

Rengeteg tőke nélküli kisvállalkozás jött létre, bt.-k kft.-k, többnyire rendezők, operatőrök kényszervállalkozásai, akik a kialakuló pályázati rendszerben filmek gyártására vállalkoztak. Mivel tőkékük, infrastrukturális hátterük és tapasztalatuk az önálló gazdálkodásban nem volt, kezdetektől a felszínen maradás volt a céljuk, a gyártás minimális feltételeinek biztosításával. A támogatások után fizetendő adó, a pályázaton elfogadtatható szűk fenntartásra fordítható

¹¹ A cég adóssága 600 millió, vagyona 1990 közepén 1,7 milliárd forint volt. 1992-ben a Fővárosi Bíróság ismételtelen megállapította a vállalat fizetéseképtelenségét, az eljárást több mint 100 hitelező kezdeményezte. A Róna utcai és a főti telep kikiáltási ára az összes ingatlan, stúdióval és eszközzel mindössze 840 millió forint volt, a pasaréti telep pedig 230 millió.

¹² A Kereskedelmi Bank Kft. és a Portfolio Bank egymillió forintos tőkével ingatlanhasznosításra Portx néven (később Filmunió Film- és Televízióműsorgyártó Kft.) céget alapított, amelynek törzstőkéjét később 416 millió forintra emelték. Konzorciumának tagjai: APV Rt.: 104,5 mFt, 25,1%, Kereskedelmi és Hitel Bank 104,5 mFt, 25,1% Hungária TV Alapítvány 100,3 mFt, 24,1%, MMA 64,7 mFt, 14,6%, Magyar Befektetési és Fejlesztési Bank 42 mFt, 10,1%. Gervai (2000) 41.

keret,¹³ a pályázatok céltámogatás jellege (vagyis hogy a pályázott összeg kizárólag az adott film dologi kiadásaira fordítható) azonnal tervezési és kifizetési problémákat okozott. Sokan mentek csődbe, és az éves elszámolási-filmleadási kötelezettség és a törekvés, hogy következő évi pályázás lehetősége megmaradjon, sokakat a minőségi igények feladására kényszerített. Kialakult a „megélhetési filmrendező” pejoratív fogalma.

Magyar Televízió, Duna TV

A közszolgálati televíziók kulcsszerepet játszhatnak a dokumentumfilm-gyártásban és a filmek forgalmazásában egyaránt. A rendszerváltás után kialakult helyzetben azonban éppen az ellenkezője történt: a közszolgálati televíziók egyre inkább kivonulnak a dokumentumfilm-gyártásból.

A Magyar Televízió helyzetét a kilencvenes években nem sikerült stabilizálni. Médiaháborúk középpontjában állt,¹⁴ politikai pártok szerették volna megszerezni az irányítását. Szervezeti problémák, pénzhiány és technikai elmaradottság jellemezte, rendezetlen gazdasági ügyei és kiszolgáltatottsága a mindenkori kormány finanszírozási hajlandóságának megakadályozta, hogy innovatív szerepet játsszon. Gyakran változó vezetése a kilencvenes években koncepció és fejlesztési stratégia nélküli működést eredményezett. Az 1996-ös médiatörvény megteremtette a közszolgálati televíziózás fogalmát és szabályozási kereteit, de hosszú távon nem biztosította sem politikai függetlenségét, sem finanszírozása átláthatóságát. A nézettségi mutatók romlása a bevételek drámai csökkenéséhez vezetett, és elmélyítette pénzügyi válságát. Ebből a helyzetből azóta sem tud kitörni.

Egy 2001-ben készített felmérés szerint a hagyományosan közszolgálatinak tartott műfajok egy része – az ismeretterjesztő és dokumentumfilmek, a kulturális műsorok – terén az MTV akkor még őrizte piacvezető helyét.¹⁵ A kereskedelmi tévék kínálatából ezek a műfajok szinte teljesen hiányoznak, mert vezetőik úgy gondolják, hogy nem vonzanák a közönséget. Alig vesznek részt a dokumentumfilm-támogatásban, és nagyon ritkán sugároznak dokumentumfilmet. Elképzelhető, hogy a szakosodott csatornák bekapcsolódnak majd a

¹³ MTFA esetében ez a teljes gyártási költség 8 százaléka. Ebből sem iroda, sem alkalmazottak nem finanszírozhatók.

¹⁴ „A demokratikus konszolidáció éveit végigkísérte az a médiaháború, amelyet a jobboldali és konzervatív politikai erők vívtak a baloldali és liberális politikai erőkkel az ország médiapolitikájának irányításáért. Az előbbieket úgy vélték: a médiának a nemzet hagyományos értékeit kell kifejeznie (amely értékek szerintük azonosak *saját* politikájuk értékeivel), és ezért szükségesnek tartották az államnak a média irányításában és ellenőrzésében való aktív szerepvállalását. Az utóbbiak – különösen a liberálisok – azonban úgy gondolták: az államnak értékeslegesen médiapolitikát kell folytatnia, azaz csak módjával szabad beavatkoznia a médiapiac működésébe, és a közönségre kell bíznia a műsorválasztást.” Bajomi Lázár (2002)

¹⁵ Vásárhelyi (2002) 47.

gyártásba. Ezek már nem kizárólag a globális műsorszolgáltatások szinkronizált változatai (például a Discovery Channel, CNN International, Eurosport), hanem egyre nagyobb jelentőségű a hazai tartalomfejlesztés is. A Sport1, a Spektrum, a Filmmúzeum kizárólag a magyar piacra készült, és többségében magyar tulajdonban van. Át fogja rendezni a teljes televíziós piacot a földfelszíni sugárzás megszűnése 2014. december 31-én, a digitális televíziózásban pedig nem tudni még milyen helyet vív ki magának majd a dokumentumfilm.

A dokumentumfilm-gyártás az ezredforduló után teljesen eltűnt a Magyar Televízióból.

A Duna Televíziót 1992-ben hozta létre az Antall-kormány. Alapvető célja a határon túli magyarságnak szóló kulturális és hírsatorna működtetése volt. Jelentős állami tőke bevonásával létrehozta a Hungária Televízió Alapítványt, amely a műholdas Duna Televíziót működteti.

Első adását 1992 karácsonyán sugározta. Műsorpolitikája a kezdetektől változatlan, célja, hogy a Kárpát-medence vezető kulturális televíziója legyen. 1999-ben az UNESCO a világ legjobb kulturális televíziójának járó díjjal tüntette ki.

Egy korszak lezárul – a 2010-es év

Megakadt a közalapítvány korszerűsítési folyamata, amikor a gazdasági átvilágítás 2010 júniusában a vártnál nagyobb (6,5 milliárd forintos) hiányt állapított meg.¹⁶ A továbbiakban ez határozta meg az alapítvány működésének feltételeit: az elsődleges feladat – a racionális gazdálkodás alapfeltételeként – a hiány konszolidálása lett. Ez logikusan a filmfinanszírozásra fordítható keretösszeg radikális csökkentését jelentette. A hiány oka elsősorban a játékfilmekre fordítható keret túlköltése volt.

Az átvilágítás lezárását követően az MMKA-t egy 2011 júniusában hozott határozattal megszüntetette a kormány. A helyébe lépő Magyar Nemzeti Filmalap kapta meg az MMKA feladatait és az általa felügyelt teljes magyar filmvagyon, irányítója Andrew Vajna, a filmiparért felelős, 2011 januárjában kinevezett kormánybiztos¹⁷ lett. A filmalap elsősorban a játékfilm-finanszírozást tekinti feladatának, és a tervezett évi nyolc–tíz játékfilm mellett egy moziforgalmazásra szánt, nagy költségvetésű dokumentumfilm támogatását vállalta. A dokumentumfilm-finanszírozás forrását a tervek szerint az egykori Műsorszolgáltatási

¹⁶ A hiányzó pénz az elkészült magyar filmekben van. Kőrösi (2010) <http://magyar.film.hu/filmhu/hir/mmk-a-hianyzo-penz-az-elkeszult-magyar-filmekben-van-mmk-audit-tamogatas.html#1>

¹⁷ <http://www.scribd.com/doc/54463035/Magyar-Nemzeti-Filmalap-szakmai-egyeztetes>

Alaphoz befolyó bevételek biztosítják majd, ennek okán a tervek szerint a dokumentumfilmek finanszírozását a Médiahatóság és ezen belül az MTVA (Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap¹⁸) alá rendeli a kormány. Kérdéses, hogy ez milyen szervezeti keretekben felépülő pályázati rendszerrel működik majd. A kormány célja a rendszer „egyablakossá” tétele, vagyis a források széttagoltságának megszüntetése. Ez segíthet megszüntetni a támogatások felaprózását, megkönnyíti a rendszer egészének áttekintését és racionalizálását, a filmek követését a szinopszistól egészen a forgalmazásig. Sajnos úgy tűnik, a megvalósítás nem sikerült tökéletesre: a Nemzeti Filmalap évi egy dokumentumfilmje és az MTVA által finanszírozott filmek mellé a 2011-es költségvetésben forrást kapott még a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium is, azaz további 800 millió, filmgyártási támogatásra fordítandó forintról dönthet a kulturális államtitkárság, tisztázatlan és szabályozatlan szempontrendszer alapján. A széttagoltság továbbörökítheti a dokumentumfilmek készítésének bizonytalanságát, a struktúra átláthatatlanságát, az összehangoltság hiányát. Ehhez járul még a tartalmi és gazdasági szuverenitás megszűnésének veszélye is. Az MTVA feladata a Közszolgálati Közalapítvány támogatása is, melynek egyik eleme az állami közszolgálati televízió. Felmerülhet a dokumentumfilmek napi televíziós adás, szerkesztési gyakorlat alá rendelésének veszélye, a dokumentumfilm-gyártás „megrendelő szerkesztői” (commissioning editor) gyakorlatra történő korlátozása, amelynek egyik következménye a munkafolyamatokba való közvetlen beavatkozás lehet. A dokumentumfilm-gyártásra szakosodott cégek léte is veszélybe kerülhet: nem biztos, hogy a televízió gyártási kapacitásával a háttérben indokolt a munkákat külső céggel végeztetni, mert ez terheli a költségvetés kiadási oldalát, és nem hoz bevételt a rendszerváltás óta forráshiánnyal küszködő állami televízióknak. Arról nem is beszélve, hogy egy gyártó több jogosultságot szerez, mint egy támogató, ezért az MTVA – az állam – érdeke, hogy a Közszolgálati Közalapítványnak kedvezzen, hogy az bővíteni tudja részvételének mértékét a támogatott produkcióban.

A kultúra állami mecenatúrája 2011-ben új alapokra került. Mindez egy gazdasági válság árnyékában történik, amely szigorú korlátokat szab az átalakulás lehetőségeinek. Ma ennek a folyamatnak vagyunk részesei, egy-egy mozzanata aggodalommal tölti el az alkotókat, kuratóriumokat.

¹⁸ „Az Alap működésének pénzügyi forrásai a médiatörvény szerint a következők: a mediaszolgáltatási díj, a pályázati díj, a műsorszolgáltatási szerződésesszegési kötbér és kártérítés, a bírság, a közszolgálati hozzájárulás, a frekvencia díjából a Hatóság által a médiatörvény 134. § (5) bekezdés alapján az Alaphoz utalt összeg, a lineáris audiovizuális mediaszolgáltatást nyújtó mediaszolgáltatók által befizetett támogatás, a központi költségvetési céltámogatások, a vagyonhasznosításból, illetve a kereskedelmi tevékenységből származó bevételek, a kamatbevételek, továbbá az önkéntes befizetések.” www.mtva.hu

Fontos, hogy az állami források továbbra is az állami bürokrácia, illetve a mindenkori kormány politikai szempontú közvetlen beavatkozási lehetőségeitől mentesen legyenek elérhetők, és folyamatosan létezzen önálló dokumentumfilm-gyártás. A szakmai alapon szerveződő kuratóriumok lehetőségeket teremtenek egy-egy filmterv megmértetésére, csökkentik az egyféle szemléleti preferenciák érvényesítésének veszélyét, garanciát jelenthetnek a sokszínűség fennmaradásához. A pályázati rendszerben működő állami források – alapítványok, alapok – egységes működése ugyancsak fontos. El kell dönteni, hogy a különböző típusú állami források mennyire különüljenek el egymástól a támogatott művek műfaja (játékfilm, dokumentumfilm, animáció, televíziós műsor) és a támogatott filmgyártási szakasz (előkészítés, gyártás, forgalmazás) szempontjából. A rendszer lehet „egyablakos” vagy többtényezős, de az biztos, hogy a különböző forrásokat össze kell hangolni, hogy a pénz felaprózása, az állandó alulfinanszírozás megszűnjön.¹⁹ A köztelevíziók korszerű formában történő bevonása a filmgyártásba pedig nemcsak több gyártásra fordítható pénzt jelent, hanem magával hozhatja a piaci alapú dokumentumfilm-forgalmazás meghonosodását Magyarországon, egyúttal a filmprojektek könnyebb bevonását a nemzetközi koprodukciós vállalkozásokba is. Ugyanakkor ügyelni kell, hogy a televíziók ne „nyeljék le” a dokumentumfilmet és a finanszírozásra szánt állami keretet, hanem mindez a szükséges garanciák beépítésével alkosson rendszert. Remélni kell, hogy a pályázatrendszer fennmarad, és nem egy más típusú, a rendszerváltás előtti filmfőigazgatási rendszert idéző struktúra jön létre, amelyben a filmtervek megvalósulási esélyeit elsődlegesen nem a tartalom és a művészi célkitűzések határozzák meg, hanem hivatalnokok preferenciái. Ilyen helyzetben az alkotók személyes érdekérvényesítő képességük latba vetésére lennének utalva, kiszolgáltatottan a mindenkori állami döntéshozónak. Veszélybe kerülne a dokumentumfilm fennmaradásának és megújulásának alapfeltétele, a sokszínűség. Remélni kell azt is, hogy a közeljövő filmpályázatai a napi politikai befolyástól mentesek lesznek, és tartalmi kiírásaikban marad hely a korszerű történelmi tematikának is. Minden dokumentumfilm fejlődésének alapfeltétele, hogy ne veszítse el elsődleges finanszírozóját, a magyar államot, amelynek támogatási keretét egy vagy több, de mindenképpen független, szakmai alapokon álló testület ítéli oda az alkotóknak.

¹⁹ 2005-ben például az ORTT és az MTFa is írt ki dokumentumfilm-pályázatot, ráadásul ugyanabban a témában (1956). A döntések egyeztetés nélkül születtek. Nem volt mód a források összevonására, továbbá fölösleges volt az MTFa jelentős, 500 millió forintos keretét az ORTT forrásaival is megnövelni.

